

Een 38 urenweek: iets voor in het onderwijs?

Op dinsdag 19 december 2023 kregen de sociale partners een toelichting bij het rapport van de Commissie van Wijzen. In het vorige Strijdpunt wierpen we een eerste blik op het rapport. Nu breiden we onze blik verder uit.

“Een 38 urenweek? Graag!” Zo klonk het af en toe op de infosessies over het rapport van de Commissie van Wijzen waarmee COC voor de krokusvakantie rondtoerde. Meer dan zevenhonderd van onze afgevaardigden kwamen aandachtig luisteren en stelden kritische vragen. “Elk jaar komen er nieuwe taken bij, als het kan stoppen bij 38 uur, dan teken ik daar direct voor!” Was het maar zo eenvoudig ... “Een 38 urenweek lanceren is één ding, maar bevat het rapport ook garanties dat het bij die 38 uren zal blijven? En wie zou dan de taken overnemen die niet meer passen binnen die 38 uren?” hoorden we ook. Wie het rapport zeer aandachtig leest, merkt dat de vragen en bezorgdheden van onze afgevaardigden zeer terecht zijn.

Tijdsbestedingsonderzoek

Het Tijdsbestedingsonderzoek toonde aan dat leraren minstens veertig uur per week werken¹ en dat ze zonder de vakanties meegerekend 46 uur per week werken. De vaststelling in het rapport van de Commissie van Wijzen dat alle taken die de leraar vervult, moeten erkend en verrekend worden, treden we volmondig bij. Maar ... dan slaat het rapport de bal volledig mis door te stellen dat het uitdrukken van de opdracht van leraren in contacturen moet verdwijnen. Daarover horen we weinig klachten (met uitzondering van de praktijkleraren die terecht opmerken dat hun opdrachtenoemer te hoog ligt), maar we krijgen wél veel klachten over steeds andere en nieuwe bijkomende taken (de zogenaamde instellingsgebonden opdrachten). Het is precies dát vat dat overloopt, maar nergens geeft het rapport aan hoe die 38 uren op dat punt begrensd moeten worden. Integendeel, tijdens de presentatie van het rapport gaf de voorzitter van de commissie aan dat leraren professionals zijn voor wie het concept ‘overuren’ (en de daarbij horende recuperatiesystemen) niet geldt en weekendwerk er bovendien bij hoort. Dat we ondertussen via cao XII in de meeste Vlaamse scholen goede afspraken hebben gemaakt over deconnectie, is de voorzitter van de commissie blijkbaar compleet ontgaan. Wij twifelen er dan ook aan of de mooie woorden in het rapport over een goede werk-privébalans oprecht zijn, zeker als we elders in het rapport lezen: “Werkstress en levenskwaliteit evolueren volgens dit onderzoek op een niet-lineaire manier en zouden pas boven de 55 uur per week echt verontrustend worden.” Beste lezer, je bent gewaarschuwd: dankzij de invoering van de 38 urenweek kan je er in de toekomst bij afwezigheid van collega’s ook hun lessen gewoon onbezoldigd bijnemen, je levenskwaliteit zal er niet onder lijden! En ook jij, de praktijkleraar met 29 contacturen van vijftig minuten, landt ver onder de voorgestelde 38 klokuren: ook jij kan er dus gemakkelijk nog een extra opdracht bij krijgen.

Geen gehakt van de opdracht

Wat ons evenzeer zorgen baart, is het pleidooi om de directie te laten beslissen over de verhouding tussen effectieve lestijd met leerlingen en andere lesgebonden taken, zoals planning en voorbereiding, evaluatie, overleg ... En de suggestie die we in de commentaren op het rapport horen dat de voorbereiding of de evaluatie van een les uitgevoerd kan worden door andere leraren dan de leraar die de les effectief geeft, is voor COC onaanvaardbaar. Leraren moeten betrokken zijn op en bij het hele leerproces van de leerlingen en mogen daar niet van vervreemden. Wij hopen ook dat ouders dat niet zullen aanvaarden. Schoolbesturen die er muziek in zien, waarschuwen we: het lijkt ons een uitstekend argument om een beslissing van de klassenraad aan te vechten.

Het hoofdstuk over duurzame inzetbaarheid en werkbaar werk brengt al evenmin soelaas: terwijl het rapport voor het overige grossiert in concrete maatregelen, blijft het wat werkbaar werk betreft bij een aantal algemene vaststellingen en vrome voornemens. Een ‘modern HR-beleid’ gaat dat allemaal oplossen? De welzijnswet legt nochtans duidelijke verplichtingen op aan de werkgevers, maar zoals elders in het rapport worden de werkgevers met de fluwelen handschoenen aangepakt.

Deeltijds werken een probleem

Misschien dacht je collega die nu een voltijdse job combineert met de zorg voor een hoogbejaarde moeder, vanaf volgend jaar deeltijds te gaan werken om het zo een beetje haalbaar te houden? Helaas zijn ook op dat vlak de vooruitzichten somber. Het rapport beveelt immers aan om voltijds werken aan te moedigen en “de problematiek van deeltijdwerk in onderwijs op de agenda te zetten”. Je leest het goed, deeltijds werken is volgens de commissie een probleem: “Vanuit pedagogisch standpunt en voor de integratie in het schoolgebeuren en lerarenteams is deeltijdarbeid niet ideaal. Deeltijdse leraren zijn ook minder geneigd actief te zijn in professionele ontwikkeling.” Tijdens de hoorzitting in het Vlaams Parlement deed de voorzitter van de commissie er nog een flinke schep bovenop: “Je kan je nooit als deeltijdse leraar volledig integreren in de school of de taken opnemen en we zien in het onderzoek dat deeltijds werkende leraren zich niet veel aantrekken van al die andere taken die moeten gebeuren in de school, dat dat op de schouders komt van diegenen die zo goed zijn om het te doen. Die komen vaak puur hun uren geven in de oude rekeneenheid en die zijn dan weer weg. Daar zijn daar toch echt manifest problemen.” Tienduizenden personeelsleden in het onderwijs worden daar zwaar geschoffeerd. Werken vele personeelsleden niet deeltijds net omdat een voltijdse opdracht voor hen niet haalbaar is?

Verloven afbouwen

Het ontmoedigen van deeltijds werken moet volgens het rapport gebeuren door te snoeien in het aantal verlofstelsels. Daarnaast stelt de Commissie voor dat wanneer je als voltijds benoemde leraar deeltijds gaat werken, je voltijdse benoeming nog maar maximaal vijf jaar geldig blijft als de deeltijdse opdracht minimaal vijftig procent bedraagt. Bedraagt de deeltijdse opdracht minder dan vijftig procent, dan vervalt je voltijdse benoeming automatisch na twee jaar. Uit het rapport blijkt dat de Commissie heel goed beseft dat “door deeltijds te werken leraren doorgaans streven naar een betere *work-life-balance*”, dat “de relatief hoge frequentie van deeltijdarbeid in onderwijs te maken heeft met de vervrouwelijking van het lerarenberoep” en “dat vrouwen frequenter zorg- en gezinstaken opnemen dan mannen.” Zijn in dat licht de voorstellen van de commissie in verband met deeltijds werken en verlofstelsels dan niet ronduit contraproductief voor het arbeidswelzijn, gezinsonvriendelijk of zelfs discriminerend te noemen?

Gaan we, na een lange sociale strijd, dulden dat een commissie van zogenaamde wijzen de klok jaren terugdraait en vrouwen, die nog steeds het grootste deel van onze gezins- en zorgtaken op zich nemen, dwingen hun baan op te geven door hen het recht op deeltijds werken te ontnemen?

Modern personeelsbeleid

De Commissie van Wijzen is in 2022 aangesteld door de Vlaamse Regering met onder andere de opdracht ‘een modern personeels- en human resources-beleid’ uit te stippelen. Onder modern personeelsbeleid begrijpen wij op z’n minst een sociaal verantwoord beleid dat een stevige basis kan vormen voor de onderwijskwaliteit van de toekomst. De Commissie van Wijzen ziet het echter anders. Een 38 urenweek zonder concrete begrenzing, een ‘sterke schoolleider’ die op eigen houtje zonder regelgevend kader moet beslissen over je aantal contacturen en andere taken, de afbouw van deeltijds werk en verlofstelsels: je kan het bezwaarlijk maatregelen noemen die hoopvol zijn voor de toekomst. Een van de Wijzen uit het Oosten, Melchior, bracht dan wel goud, maar *barba non facit philosophum ...?*²

KOEN VAN KERKHOVEN //
SECRETARIS-GENERAAL COC

**Onder modern
personeelsbeleid
begrijpen wij op z’n
minst een sociaal
verantwoord
beleid dat een
stevige basis kan
vormen voor de
onderwijskwaliteit
van de toekomst.**

1. <https://www.onderwijs.vlaanderen.be/nl/onderzoek/vlaams-en-internationaal-onderwijs/onderzoek/beleidsrelevant-onderzoek/onderzoek-tijdsbesteding-leraren-basis-en-secundair-onderwijs>

2. Vrij vertaald: een baard alleen maakt een mens niet wijs ...